

УДК 502.17:33
JEL L66, O17, Q13

О. І. Дребот

доктор економічних наук, професор, чл.-кор. НААНУ, завідувач
відділу інституціонального забезпечення
природокористування Інституту агроекології і
природокористування НААНУ, м. Київ
e-mail: drebot_oksana@ukr.net
<https://orcid.org/0000-0003-2681-1074>

Ю. О. Сологуб

аспірант Інституту агроекології і природокористування
НААНУ, м. Київ
e-mail: happiness8@ukr.net
<https://orcid.org/0000-0001-8265-489X>

**ІНСТИТУЦІЙНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЛІКАРСЬКОГО РОСЛИННИЦТВА
В УКРАЇНІ**

У статті досліджено стан інституційного забезпечення лікарського рослинництва в Україні, виявлено основні його проблеми та недоліки. Виявлено та систематизовано інституційну структуру, досліджено базисні, фінансово-економічні, ринкові інститути та нормативно-правове забезпечення. Досліджено еколого-економічні фінансово-організаційні особливості регулювання даної галузі. Обґрунтовано основні напрями розвитку інституційного забезпечення збалансованого лікарського рослинництва в Україні. Проаналізовано позиції та особливості впливу інституціонального підходу на розвиток механізму регулювання лікарського рослинництва. Запропоновано механізм інституційного розвитку лікарського рослинництва в Україні.

Ключові слова: інституційне забезпечення, збалансований розвиток, інституціональні фактори природокористування, лікарські рослини, інституціональна перебудова, економічна діяльність.

Drebot O., Solohub Yu. PROBLEMS OF INSTITUTIONAL PROVISION OF MEDICINAL PLANTING IN UKRAINE

At present stage of national economy development, medicinal planting is gradually getting more importance and sustainable positions. However, there is no distinct structure of institutional maintenance for this sector of agriculture, thus hampering its development. Still it is worth mentioning that medicinal planting is directly related to the institutes of various economic spheres. Because the balanced economic development is the process of structural reconstruction and structural changes, which take place in a country's economy in accordance with the problems of balanced development of industrial production, social sphere, human resources and environment. Therefore, its institutional maintenance requires more detailed examination. The analysis of institutional support and the assessment of the ecological and economic indicators of the activity of enterprises of medicinal plants are the main indicators, the assessment of which allows to form, design and model a positive trend of development of this industry. The objective of this article was to identify the main problems of institutional development of medicinal plant growing in Ukraine and to substantiate the positions and peculiarities of the influence of the institutional approach on the development of the mechanism of regulation of medicinal plant growing. The Institutional support of medicinal plant production is a complex mechanism for regulating this industry, including economic, environmental and social spheres. All this forms the totality of the institutional network of norms, rules, laws, standards (ecological norms and economic obligations) of balanced development of medicinal plant growing, and its institutional system (institutes of management, control, monitoring, certification, etc.). Consequently, the existing institutional structure of medicinal plant growing does not fully meet the new challenges of economic transformation due to the significant potential of systemic contradictions that arose due to low adaptability to the current market realities of the institutes. The current state of medicinal plant growing shows its socioeconomic and ecological significance to the population of Ukraine. However, his institutional development is at the stage of formation. The presence of formal institutions does not always correspond to its real actions and functions, which largely depends on the state's interest in the development of this industry. The lack of an effective hierarchical structure of regulation of medicinal plant production somewhat inhibits the process of stable functioning.

Keywords: institutional support, sustainable development, institutional factors of nature management, medicinal plants, the law of Ukraine, institutional restructuring, economic activity.

На даному етапі розвитку національної економіки, лікарське рослинництво поступово набирає значущості та стійких позицій. Тим не менше, чіткої структури інституційного забезпечення даного сектору сільського господарства на даний момент ще немає, що в свою чергу стримує його розвиток. Проте варто зазначити, що діяльність лікарського рослинництва безпосередньо пов'язана з інститутами

різних сфер господарювання. А так як збалансований економічний розвиток являє собою процес структурної перебудови та структурних зрушень, які відбуваються в економіці країни відповідно до потреб збалансованого розвитку промислового виробництва, соціальної сфери, людських ресурсів та навколишнього середовища, інституційне

забезпечення такого потребує більш детального вивчення.

Питання інституційного забезпечення у сфері природокористування досліджували такі вітчизняні вчені як В. Голян, В. Павлов, Є. Мішенін, С. Харічков, М. Хвесик, М. Шершун, І. Лицур та ін. Організаційно-економічні аспекти лікарського рослинництва досліджували Т. Мірзоєва, А. Швець, А. Бойко, О. Фурдичко, Є. Черкашина, В. Комарницький, О. Губанов, Н. Куценко, Б. Семак. Проте питання інституціонального розвитку лікарського рослинництва залишається недостатньо вивченими та є актуальними, оскільки відіграє важливу роль у становленні даної галузі.

Метою даної статті є виявлення основні проблеми інституційного розвитку лікарського рослинництва в Україні та обґрунтувати позиції та особливості впливу інституціонального підходу на розвиток механізму регулювання лікарського рослинництва.

Лікарське рослинництво належить до галузі сільського господарства, що передбачає процеси вирощування, збору, переробки, зберігання та їх подальшої реалізації на ринку сировинної бази, та, безпосередньо готової продукції з неї (лікарської рослинної сировини). Воно взаємопов'язане з різними сферами господарювання та використання природних ресурсів, зокрема: галуззю сільського господарства (рослинництво, селекція, насінництво, бджільництво, кормовиробництво), лісового господарства (збір дикорослих лікарських рослин, збереження / або контроль рідкісних видів), сферою переробної галузі (виробництво харчових продуктів, напоїв, текстильне виробництво, виробництво хімічних речовин і хімічної продукції, виробництво основних фармацевтичних продуктів і фармацевтичних препаратів та ін.), охороною навколишнього природного середовища (фітомеліорація, агроландшафтний дизайн, рекреаційна діяльність).

Інституційне забезпечення лікарського рослинництва являє собою складний механізм регулювання даної галузі, що включає економічне, екологічне та соціальні сфери. Все це формує сукупність інституціональної мережі норм, правил, законів, стандартів (екологічних нормувань та економічних зобов'язань) збалансованого розвитку лікарського рослинництва, та його інституційної системи (інститутів управління, контролю, моніторингу, сертифікації та ін). Тому дослідження у даній сфері дає змогу сформуванню системи управління та регулювання лікарського рослинництва у всіх напрямках його розвитку.

Т. Веблен визначає головним завданням інститутів – забезпечення визначеності людських взаємовідносин, що досягається завдяки правилам і нормам, що склались [1].

Англійський вчений Е. Остром визначає інституції «як набори працюючих правил для визнання того, хто має приймати рішення в певних сферах, яких загальних правил слід дотримуватись, яким процедурам необхідно слідувати, яку інформацію слід чи не слід продукувати, які остаточні наслідки матимуть для індивіда ті чи інші їх дії» [2]. Вони структурують стимули в процесі людського обміну – політичного, соціального чи економічного [3].

Відповідно, у сфері лікарського рослинництва інституційна система складається з інститутів (як вид організації суспільної діяльності з втіленням певних норм: базисні інститути, інститути фінансово-економічного регулювання та інститутів ринку) та інституцій (як норм і правил, обмежень, які спрямовують людську взаємодію в напрямі розвитку лікарського рослинництва: нормативно-правове забезпечення) (рис. 1).

Базисні інститути представляють собою систему управління лікарським рослинництвом, форми власності та організаційно-правові форми

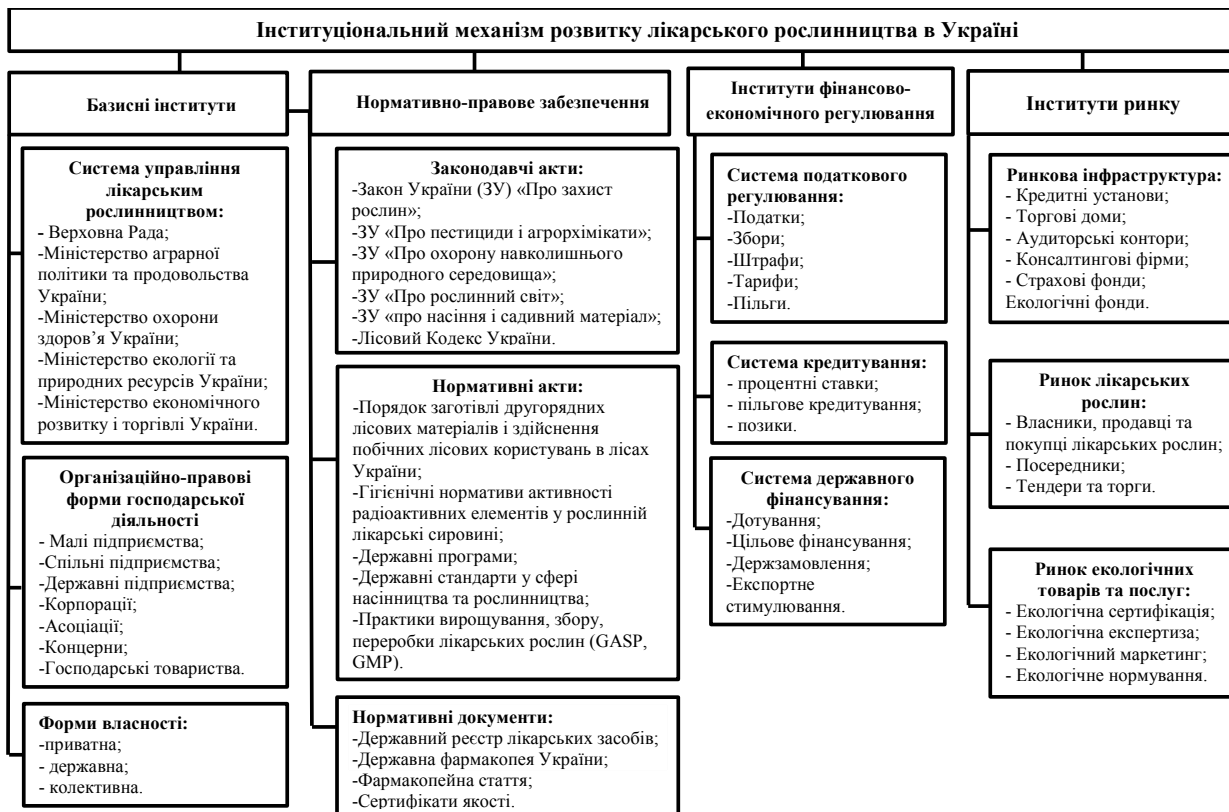

Рис. 1. Інституціональний механізм розвитку лікарського рослинництва в Україні

господарської діяльності. Інститути фінансово-економічного регулювання передбачають наявність системи податкового регулювання, кредитування та державного фінансування; інститути ринку – ринкову інфраструктуру, ринок лікарських рослин та ринок екологічних товарів і послуг.

У нормативно-правовому забезпеченні лікарського рослинництва містяться законодавчі акти та інші нормативно-правові документи у вигляді Законів України, правил та порядків збору та вирощування лікарських рослин, програм, стандартів, нормативів, сертифікатів якості, реєстрів та ін. Зокрема, поняття «лікарські рослини» визначає Закон України «Про насіння і садивний матеріал» як дикорослі та культурні рослини або їхні частини (насіння, бруньки, квіти, плоди, стебла, кореневища), що використовуються в медицині для виготовлення лікарських препаратів [4]. Цей же закон передбачає необхідність проведення контролю за якістю садивного матеріалу, що використовується, у тому числі, й в процесі вирощування лікарських рослин, а саме шляхом проведення інспекцій з метою визначення сортових і посівних якостей насіння і садивного матеріалу із видачею відповідного сертифікату.

Лікарські рослини поділяються на три категорії:

- офіційні лікарські рослини – це рослини які мають фармакопейну статтю, тобто офіційною медициною дозволено використання цих рослин чи екстрактів з них у лікарських препаратах [5];
- фармакопейні лікарські рослини – це офіційні рослини, вимоги до яких викладені в Державній фармакопеї або в міжнародних фармакопейних статтях;
- лікарські рослини народної медицини – це найширша категорія, значну частину рослин якої описано недостатньо, а відомості про ефективність рослин, що складають цю категорію, не перевірені засобами фармакології.

Державна Фармакопея України – правовий акт, який містить загальні вимоги до лікарських засобів, а також методики контролю їх якості [6]. Вона має законодавчий характер. Її вимоги, що висуваються до лікарських засобів, є обов'язковими для всіх підприємств та установ України, незалежно від їх форми власності, що виготовляють, зберігають, контролюють, реалізують і застосовують лікарські засоби.

Сучасний інститут влади лікарського рослинництва представлений низкою інституцій виконавчої влади з ієрархічною структурою та напрямками діяльності, органами місцевого самоврядування, яким інститут делегує повноваження щодо здійснення контролю за використанням та охороною лікарських рослин (як недревної продукції лісу). Дана інституційна ланка великою мірою стосується зокрема дикорослих лікарських рослин, адже саме цей природний ресурс потребує охорони видового різноманіття (значна частина таких рослин є рідкісними та зникаючими видами). А за даними публічної інформації, 70% лікарських рослин, що експортуються з України є саме дикоросами. Господарська ж діяльність щодо вирощування лікарських рослин в культурі, навпаки, передбачає збереження виду, і потребує контролю зі сторони дотримання екологічно-безпечних технологічних операцій вирощування, збору, та зберігання

лікарської рослинної сировини, її якості (вмісту в ній біологічно-активних речовин), та відсутності в ній небезпечних сполук (хімічного, біологічного, радіаційного походження).

Інститут фінансово-економічного регулювання, що передбачає систему податкового регулювання, система кредитування та державного регулювання фактично є формальними. Зокрема, система податкового регулювання більшою мірою стосується дикорослих лікарських рослин, хоча вирощування лікарських рослин у культурі також потребує відповідних інструментів регулювання; система кредитування підприємств щодо вирощування лікарських рослин практично не працює. На жаль, фінансові установи часто відмовляють зареєстрованому підприємцю, що має намір вирощувати лікарські рослини у наданні кредиту, оскільки вбачають це ризиковим видом економічної діяльності. Окрім того, система державного фінансування існує за рахунок експортного стимулювання. Відсутні навіть дотації, які займають чільне місце у країнах які спрямовані на розвиток лікарського рослинництва (Польщі, Чехії та ін.)

Державна підтримка селекції, насінництва та розсадництва здійснюється шляхом компенсації витрат у цих галузях, виділення державних інвестицій та дотацій, державного регулювання цін, компенсації затрат на виробництво оригінального та елітного насіння, надання кредитів на пільгових умовах, а також іншими заходами, встановленими законодавством [4], хоча такі по факту відсутні.

Питання сертифікації та стандартизації займає тут передові позиції. У зв'язку з наявністю прямої залежності між якістю продукції та межами і об'ємами її реалізації. Адже, для виготовлення лікарських препаратів, закуповується якісне насіння з високим вмістом біологічно-активних речовин. Крім того, останнім часом з'являється затребуваність в країні, а особливо, і за кордоном, на отримання сертифікованої продукції. Виникає проблема сталого функціонування лікарського рослинництва, що пов'язано з високими вимогами до отриманої сировини, затратами на процеси вирощування і виробництва та природнім фактором. Адже показники високих та сталих врожаїв значною мірою залежить від природно-кліматичних умов, ураженістю рослин

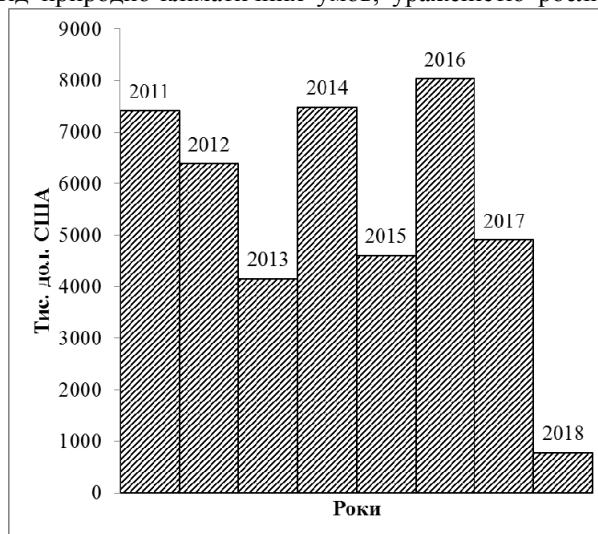

Рис. 2. Сальдо деяких лікарських рослин (насіння анісу, бодяну, фенхелю, коріандрю; ягоди ялівцю) за 2011-2018 рр.

Сформовано автором на основі [10].

шкідливими об'єктами та ін. Це свідчить про необхідність збільшення обсягів переробки якісної лікарської рослинної сировини.

Нестабільна економічна політика функціонування ринку лікарської рослинної сировини пояснюється тим, що у структурі національної економіки залишилися переважно суб'єкти-виробники сировини або ті, що випускають продукцію з низьким ступенем обробки для експорту, завантаження потужностей яких залежить від попиту на зовнішньому ринку [7].

При експорті лікарської рослинної сировини, ПДВ виступає засобом протекціоністської політики, оскільки його стягнення з експортованих товарів веде до їхнього подорожчання, підвищуючи тим самим конкурентноздатність товарів вітчизняного виробництва. Закони України «Про податок на додану вартість» № 168/97-ВР від 03-04-1997 що діє з 01.01.2008 року, свідчить, що ПДВ на ввіз фармацевтичної продукції становить 20 % [8]. Згідно з Законом України «Про митний тариф» № 2371 товар що експортується, зокрема лікарська рослинна сировина відноситься до групи фармацевтичних товари як лікарські засоби що складаються із змішаних або не змішаних продуктів для терапевтичного та профілактичного застосування. До таких товарів застосовується ставка мита 0% [9]. Як наочне відображення дії даного закону, можна прослідкувати позитивне сальдо торговельного балансу деяких лікарських рослин (рис. 2), що свідчить про економічну стійкість країни у даній сфері та є передумовою розвитку економічної сили розвитку лікарського рослинництва як галузі національної економіки.

Однією з основних умов успішної реалізації продукції лікарського рослинництва на міжнародному ринку є відповідність міжнародним стандартам якості. Слід відмітити, що з 2013 року, Україна стала членом Європейської фармакопеї, чим підтвердила прагнення брати участь у розвитку європейських стандартів якості медикаментів зміцнюючи співпрацю з європейськими країнами у галузі фармацевтики, в тому числі і стандартів на сировину лікарських рослин. Адже будь-які лікарські засоби, що виробляються і продаються в Україні та більшості країн світу підлягають суворому контролю на предмет їх відповідності національним та міжнародним стандартам якості, ефективності і безпеки. Також розроблені та прийняті Всесвітньою організацією здоров'я керівні принципи з належної практики культивування і збору лікарських рослин (GACP) [10] у вигляді настанов та посібників. Аналогічні посібники розроблені для фармацевтичного виробництва (GMP), лабораторної практики, клінічних досліджень, тощо. Варто зазначити, що нарощення нових технологічних розробок для малодосліджених лікарських культур та їх реалізація призвели б до виробництва і просуванню нових високоефективних препаратів на ринку України.

Оскільки, з 1 січня 2016 року на території України діють європейські та міжнародні стандарти замість національних стандартів, згідно наказу Міністерства економічного розвитку і торгівлі України «Про прийняття європейських і міжнародних нормативних документів як національних стандартів України, змін до національних стандартів України та скасування національних стандартів України» [11], важливим є те, що Україна приймає участь у міжнародному співробітництві у сфері створення, виробництва, контролю якості та реалізації лікарських засобів. Із цією метою розробляються і виконуються міжнародні наукові програми, здійснюються обмін інформацією,

прогресивними методами та технологіями створення і виробництва лікарських засобів, їх експорт та імпорт, професійний і науковий контакт працівників охорони здоров'я тощо.

Окрім того, стандартизація згідно з чинним законодавством, є пріоритетним напрямком в науковій та науково-виробничій діяльності.

Обов'язковим для кожного під час перетинання кордону для будь-якого препарату є його сертифікація. Згідно наказу № 1008 Міністерства охорони здоров'я України «Про затвердження Порядку проведення сертифікації лікарських засобів для міжнародної торгівлі» сертифікація лікарських засобів для міжнародної торгівлі запроваджується з метою створення умов для експорту вітчизняних лікарських засобів, підтвердження якості лікарських засобів відповідно до визнаних і світових норм. Сертифікація здійснюється на добровільних засадах.

Отже, існуюча інституціональна структура лікарського рослинництва у повній мірі не відповідає новим викликам економічних перетворень через наявність значного потенціалу системних суперечностей, що виникли через низьку адаптованість до сучасних ринкових реалій інститутів. Інститути не виконують своїх основних функцій (не забезпечують справедливих правил гри між основними суб'єктами економічних відносин, не обмежують процеси прийняття економічних рішень (обмежують доступ до ресурсів і різноманітних варіантів їх використання); не координують поведінку економічних агентів (обмежують можливі способи дій і лінії поведінки); не формують власну лінію поведінки (ознайомлюють з інформацією про те, як має поводитися контрагент, який є регулятором поведінки залежно від ситуації). Умовою такої координації є інформованість агентів про сутність інституту. Координація може порушуватися, якщо економічні агенти мають неоднакові знання, як поводитися у певній ситуації. У такому випадку в учасників взаємодії можливі непродуктивні витрати.

Академік НАН України В. Гесць вважає, що для забезпечення успішного розвитку необхідні не лише довіра населення до процесів перетворень і врахування мотивів, формуючих цю довіру, але й інституціональні перетворення, завдяки яким ця довіра реалізується [12]. Вони проходять ряд стадій: оцінку існуючого стану господарського комплексу як системно-кризового; економічну діагностику, тобто характеристику можливостей і шляхів виходу із кризової ситуації; демонтаж віджилої системи, ліквідацію елементів, які не відповідають світовому рівню суспільного розвитку і його тенденціям; формування нової конструкції системи та обґрунтування шляхів її подальшої модернізації [13].

Висновки. Сучасний стан лікарського рослинництва свідчить про його соціально-економічну та екологічну значущість перед населенням України. Проте його інституційний розвиток перебуває на стадії формування. Наявність формальних інститутів не завжди відповідає його реальним діям та функціям, що значною мірою залежить від державного зацікавлення у розвитку даної галузі. Відсутність дієвої ієрархічної структури регулювання лікарського рослинництва дещо гальмує процес сталого його функціонування.

На даному етапі, вважаємо за доцільне переглянути інституційну структуру як передумову інституціонального перетворення лікарського рослинництва, яке передбачає формування окремих ланок, які займаються розвитком виробничого сектору

лікарського рослинництва та охороною і контролем збору дикорослих видів лікарських рослин. У даному випадку кооперація виробників, посередників та споживачів продукції лікарського рослинництва, розвиток наукової бази та удосконалення технічного устаткування відіграло б роль формуючих позитивних зрушень.

Список використаних джерел

1. Thorstein V. The Theory of the Leisure Class: An Economic Study of Institutions. New York, 1965.
2. Furubotn E. G, Richter R. Institutions and economic theory. The contribution of the New Institutional Economics. The University of Michigan Press, 1998. 6 p.
3. Норт Д. Інституції, інституційна зміна та функціонування економіки / переклад з англ. К.: Основи, 2000. 198 с.
4. Закон України «Про насіння і садивний матеріал» від 26.12.2002 р. №411-IV / Верховна Рада України. Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/411-15>
5. Гродзінський А. М. (ред.). Лікарські рослини: енциклопедичний довідник. К.: Голов. ред. УРЕ, 1990. 544 с.
6. Закон України «Про лікарські засоби» від 04.04.1996 р. №123/96-ВР / Верховна Рада України // Відомості Верховної Ради України. 1996. № 22. Ст. 87. Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/123/96-вр>
7. Швець А. С. Економічні засади становлення ринку лікарської рослинної сировини в Україні / А. С. Швець // Вісник Сумського національного аграрного університету. Серія: Фінанси і кредит. 2012. № 2. С. 52-58.
8. Наказ Міністерства охорони здоров'я України «Про державну реєстрацію лікарських засобів» від 15.05.1998 №120 // Відомості Верховної Ради України. 1998. №23. Ст. 230. Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/z0362-98>
9. Державна фіскальна служба України: офіційний портал. Режим доступу: <http://sfs.gov.ua/ms/fl1>
10. GACP (Good Agricultural and Collection Practice for Starting Materials of Herbal Origin), EMEA/HMPC/246816/2005. <http://www.emea.eu.int>
11. Наказ Міністерства економічного розвитку і торгівлі України «Про прийняття європейських і міжнародних нормативних документів як національних стандартів України, змін до національних стандартів України та скасування національних стандартів України» від 30 грудня 2014 р. №1493.
12. Геєць В. М. Нестабільність та економічне зростання. К.: Інститут економічного прогнозування, 2000. 344 с.
13. Хвесик М. А., Голян В. А., Хвесик Ю. М. Інституціональне середовище сталого використання в умовах ринкових відносин: національні та регіональні виміри: монографія. К.: Вид-во НАУ, 2005. 180 с.
3. North, D. (2000). Instyutysi, instyutysiyna zmina ta funktsionuvannya ekonomiky [Institutions, institutional change and functioning of economy]. Translated from English. Kyiv: Osnovy. [in Ukrainian].
4. Supreme Council of Ukraine (2002). Pro nasynnya i sadyvnyy material [On seeds and planting material]: Law of Ukraine, adopted on 2002, Dec 26, 411-IV. Retrieved from <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/411-15> [in Ukrainian].
5. Hrodzinsky, A. M. (1990). Likars'ki roslyny [Medicinal plants] (Encyclopedic Reference). Kyiv: Publishing of Main Editorial of Ukrainian Soviet Encyclopedia [in Ukrainian].
6. Supreme Council of Ukraine (1996). Pro likars'ki zasoby [About medicines]: Law of Ukraine, adopted on 2000, Apr 04, 123/96-%D0%B2%D1%80. Vidomosti Verkhovnoyi Rady Ukrayiny – The Official Bulletin of the Verkhovna Rada of Ukraine, 22, art. 87. Retrieved from <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/123/96-%D0%B2%D1%80> [in Ukrainian].
7. Shvets, A. S. (2012). Ekonomichni zasady stanovlennya rynku likars'koyi roslynnoyi syrovyny v Ukrayini [Economic principles of formation of the market of medicinal plant raw materials in Ukraine]. Visnyk Sums'koho derzhavnoho universytetu. Seriya: Finansy i kredyt – Bulletin of Sumy State University. Series: Finance and Credit, 2, 52-58. [in Ukrainian].
8. Ministry of Health of Ukraine (1998). Pro derzhavnu reestratsiyu likars'kykh zasobiv [On state registration of medicinal products] (Order 120 on 1998, May 15). Vidomosti Verkhovnoyi Rady Ukrayiny – The Official Bulletin of the Verkhovna Rada of Ukraine, 23, art. 230. Retrieved from <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/z0362-98> [in Ukrainian].
9. Official portal of the State Fiscal Service of Ukraine. Retrieved from <http://sfs.gov.ua/ms/fl1>. [in Ukrainian].
10. GACP (Good Agricultural and Collection Practice for Starting Materials of Herbal Origin), EMEA/HMPC/246816/2005. Retrieved from <http://www.emea.eu.int>
11. Ministry of Economic Development and Trade of Ukraine (2014). Pro pryynyattya yevropeys'kykh i mizhnarodnykh normatyvnykh dokumentiv yak natsional'nykh standartiv Ukrayiny, zmin do natsional'nykh standartiv Ukrayiny ta skasuvannya natsional'nykh standartiv Ukrayiny [On the adoption of European and international normative documents as national standards of Ukraine, changes in the national standards of Ukraine and the abolition of national standards of Ukraine] (Order 1493 on 2014, Dec 30). [in Ukrainian].
12. Heyets, V. M. (2000). Nestabil'nist' ta ekonomichne zrostannya [Instability and economic growth]. Kyiv: Institute for Economic Forecasting. [in Ukrainian].
13. Khvesyk, M. A., Holyan, V. A., & Khvesyk, Yu. M. (2005). Instyuttsional'ne seredovyshche staloho vykorystannya v umovakh rynkovykh vidnosyn: natsional'ni ta rehional'ni vymiry [Institutional environment of sustainable use in conditions of market relations: national and regional dimensions]. Kyiv: Publishing of NAU. [in Ukrainian].

References

1. Thorstein V. (1965). The Theory of the Leisure Class: An Economic Study of Institutions. New York.
2. Furubotn, E. G, & Richter, R. (1998). Institutions and economic theory. The contribution of the New Institutional Economics. The University of Michigan Press.

Надійшло 12.02.2018 р.